

УДК 339.137.2

Н. О. Маргіта,

к. е. н., асистент кафедри маркетингу та логістики, НУ «Львівська політехніка»

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

N. O. Marhita,

Ph.D., assistant professor, department of Marketing and Logistics Lviv Polytechnic National University

EFFECTIVE MANAGEMENT CRITERIA OF BUSINESS ENTITIES COMPETITIVENESS

Проаналізовано необхідність вибору критеріїв управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання. Вибір критеріїв ефективного управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання, перш за все, спрямований на раннє виявлення та ефективне подолання фінансової проблеми. Обґрунтовується застосування таких критеріїв управління, які б дали змогу суб'єктам господарювання досягнути бажаного результату в задані терміни, з мінімальним використанням додаткових ресурсів та мінімальними негативними наслідками для фінансової діяльності. Пропонуються та виділяються окремі критерії управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання на основі комплексного поєднання фінансових можливостей та стратегічних цілей діяльності. Наголошується на тому, що тільки ефективне використання людського потенціалу може забезпечити конкурентоспроможність, за рахунок впровадження нових способів та технологій управління. Сформовано комплекс захисних реакцій суб'єктів господарювання спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності в умовах бурхливого розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів.

This paper is analyzed the necessity of entities competitiveness management criteria. The aims of criteria selection for the effective competitiveness management are primarily aimed at early detection and effective avoidance of financial problem. We described some management practices that allow entities to achieve the desired results in a given time with minimal additional resources and minimal negative effects on financial performance. Combination of different control methods such as financial opportunities and strategic business goals allows to offer and allocate entities competitiveness management criteria. It is noted that the only effective use of human potential can ensure competitiveness by introducing new methods and technologies management. A set of entities defense reactions to ensure competitiveness in a rapid development of globalization and integration processes, cyclical growth of financial crises are formed.

Ключові слова: конкурентоспроможність, суб'єкти господарювання, критерії управління, фінансовий стан, стратегічні цілі.

Keywords: competitiveness, entities, management criteria, financial position, strategic goals.

Постановка проблеми. На діяльність суб'єктів господарювання з часу заснування впливає низка чинників, які можуть призвести до погіршення фінансового стану: ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, оборотності обігових коштів. Тому досить актуальною постає проблема пошуку та впровадження таких критеріїв управління конкурентоспроможністю, які б дали змогу суб'єктам господарювання забезпечити успішне подолання зовнішньоекономічних криз та досягти стабільного становища на ринку. Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання досліджено як стан фінансових ресурсів, що забезпечать високий рівень прибутковості капіталу, зростання суми чистого прибутку, рівня рентабельності активів, підтримку поточної платоспроможності та ліквідності оборотних активів, зростання показників ділової активності, таке співвідношення власних і позикових джерел фінансування, які зможуть гарантувати достатньо високий рівень фінансової стійкості та незалежності в процесі управління фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання.

Приймаючи рішення щодо вибору критеріїв управління конкурентоспроможністю, суб'єктам господарювання необхідно враховувати величезну кількість чинників: динамічні зміни зовнішнього середовища пов'язані з процесами глобалізації та швидкими змінами технологічних процесів у світі; мінливість попиту (смаки та вподобання покупців швидко змінюються, оскільки на споживчому ринку постійно з'являються нові продукти та послуги); закономірності економіко-політичної ситуації в державі, які прямо пропорційно впливають на фінансові можливості як покупців так і продавців, а також фактори внутрішнього середовища суб'єктів господарювання: фінансові можливості, стан основних засобів, рівень кваліфікованості кадрів, взаємостосунки з партнерами тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «конкурентоспроможність» на рівні суб'єктів господарювання досліджено у працях таких вчених як Ареф'єва О.В., Бланк І.О., Лаврова Ю.В., Петрина О. Б., Шелест В.В. [1-5]. Однак, серед згаданих науковців немає єдиних поглядів щодо визначення критеріїв ефективного управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання.

Мета дослідження. Метою дослідження є виділення окремих критеріїв управління конкурентоспроможністю та їх поєднання, що дозволить сформувати комплекс захисних реакцій суб'єктів господарювання, спрямованих на забезпечення стійкого та ефективного їх функціонування в умовах мінливості зовнішнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Для виконання мети дослідження необхідно застосовувати загальнонаукові та специфічні для кожної галузі діяльності критерії управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання. При цьому необхідно враховувати ефективність розподілу ресурсів відповідно до ситуацій, які виникають в залежності від пріоритетності вирішення проблем.

Для ефективного управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання в умовах постійних криз та небезпек, першочерговим постає завдання відповідності цілей і задач діяльності вибраній стратегії їх розвитку.

Ефективна реалізація такого завдання досягається за рахунок постійної діагностики фінансового стану, контролю за ефективністю використання фінансових ресурсів, що дозволять виявити проблемні сторони фінансово-господарської діяльності та забезпечуватимуть використання грошових коштів за цільовим призначенням.

Багато науковців наголошують на можливості діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання за допомогою моделей Альтмана, Спрінггейта, Лису, Таффлера [6], однак ці методи дещо не відповідають реаліям фінансової ситуації в якій перебувають суб'єкти господарювання.

Основними критеріями оцінки конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є:

- показники ліквідності та платоспроможності: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної та швидкої ліквідності, коефіцієнт втрати та відновлення платоспроможності;

- показники фінансової стабільності: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансового левериджу;

- показники рентабельності діяльності: рентабельність реалізованої продукції, рентабельність собівартості продукції, рентабельність власного капіталу, рентабельність активів, визначення періоду окупності капіталу;

- показників ділової активності: коефіцієнт оборотності капіталу, фондівдача, коефіцієнт оборотності обігових коштів, коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, дотримання золотого правила балансу тощо;

- аналіз та оцінка складу та структури основних показників фінансово-господарської діяльності;

- визначення точки безбитковості та середньозваженої вартості капіталу тощо.

Ще одним важливим критерієм управління конкурентоспроможністю є поєднання фінансових можливостей для досягнення стратегічних цілей діяльності суб'єктів господарювання. Реалізація даного критерію конкурентоспроможності здійснюється за допомогою інтелектуально-кадрового потенціалу підприємства.

Управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання, яке базується на людському потенціалі як основі організації, орієнтує виробничу діяльність на запити ринку, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни в організації, що відповідають змінам навколишнього оточення і дозволяють отримати конкурентні переваги, що в сукупності допомагає суб'єктам господарювання зберегти відповідний рівень конкурентоспроможності і досягнення мети фінансової діяльності в довготерміновій перспективі [7].

У процесі діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання необхідно також визначити фінансові можливості протидії загрозам зовнішнього середовища: чи володіє суб'єкт господарювання достатньою величиною фінансових ресурсів для подолання кризової ситуації, чи є передумови збереження конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на певному сегменті ринку.

Оскільки управління фінансовими ресурсами відповідає за успішність діяльності суб'єктів господарювання в майбутньому, то основними критеріями його оцінки є операційний, фінансовий та виробничий леверидж; визначення плеча фінансового важеля; оцінка середньозваженої вартості капіталу; дотримання золотого правила балансу; динаміка показників фінансової стабільності та ліквідності; аналіз вхідного та вихідного грошових потоків підприємства тощо.

Основним результатом успішної діяльності суб'єктів господарювання є збільшення частки на ринку, ріст фінансової стійкості, ліквідності та кредитоспроможності. Це дає можливість суб'єктам господарювання мати резерв фінансових ресурсів і тим самим, більш ефективно управляти конкурентоспроможністю [8].

З розвитком суб'єктів господарювання тактичні цілі та задачі управління діяльністю змінюються. Вони зводяться до зміцнення конкурентних позицій суб'єктів господарювання на ринку та збільшення їхньої ринкової вартості. Ефективність досягнення будь-яких подібних цілей пов'язана з тим, що суб'єкти господарювання можуть швидко пристосуватись до зміни ситуації на ринку за рахунок наявності резерву фінансових ресурсів, які використовуються для впровадження нових способів та методів управління. Досягнення будь-яких стратегічних цілей діяльності досягається за допомогою використання фінансових ресурсів, що є основною умовою збереження конкурентоспроможності суб'єктів господарювання (рис. 1).

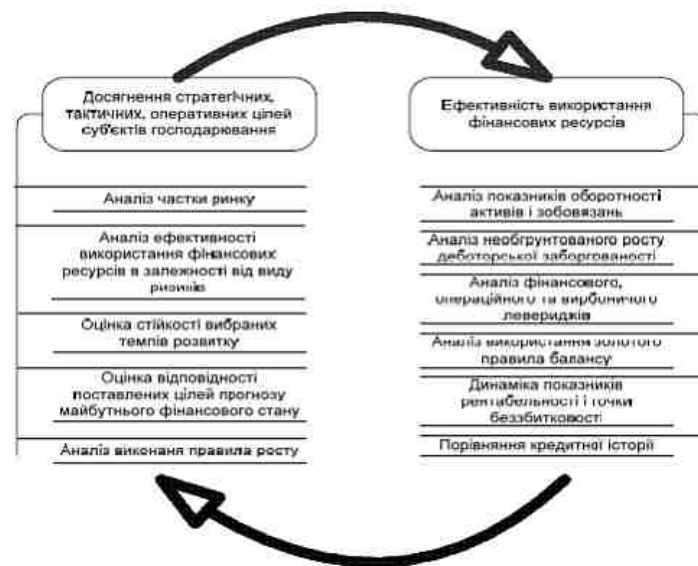

Рис. 1. Критерії оцінки конкурентоспроможності суб'єктів господарювання

Авторська розробка

Однак, такі критерії відображають тільки ефективність використання матеріальних та фінансових ресурсів. А в умовах циклічності зростання фінансових криз, розвитку недобросовісної конкуренції, інформаційно-інноваційного середовища функціонування суб'єктів господарювання необхідно враховувати стратегії їх формування. До них відносять ефективність використання інтелектуального капіталу та інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання [9].

На сучасному етапі розвитку конкурентоспроможність визначається можливістю підприємств створювати нові продукти та процеси на основі впровадження новачів та інновацій. Це забезпечить підтримку не тільки поточного рівня конкурентоспроможності, але й створить передумови для його зростання в перспективі. Тому основним завданням суб'єктів господарювання є визначення основних критеріїв управління конкурентоспроможністю в залежності від сфери функціонування, з метою дотримання стратегічних цілей та мети діяльності, збереження відповідного рівня рентабельності та прибутковості, з врахуванням того, що людський потенціал є основним фактором подальшого процвітання та росту в умовах бурхливого інноваційних розвитку.

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Таким чином, для забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання необхідним є застосування комплексних методів управління, діагностики та моніторингу їх фінансової діяльності. Визначення критеріїв оцінки та аналізу конкурентоспроможності дозволить об'єктивно оцінити сильні та слабкі сторони фінансової діяльності, можливості досягнення стратегічних цілей, можливість розширення конкурентних позицій, збереження високих показників фінансово-господарської діяльності та постійного розвитку і вдосконалення, які є основними умовами забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах нестабільного фінансового стану.

Література.

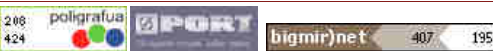
1. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью / И.А. Бланк. – К.: Ника центр, Эльга, 2004. – 784 с.

2. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування складової фінансової безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко . - // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 1 (91). – С. 99-103.
3. Шелест В.В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства / В.В. Шелест. - // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 3 (93). – С. 181-184.
4. Лаврова Ю.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю.В. Лаврова. - // Вісник економіки і промисловості. – 2010. - № 29. – С. 127-130.
5. Петрина О.Б. Методичні засади оцінювання фінансової безпеки підприємства / О.Б. Петрина. - // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. – С. 229-236.
6. Салига С.Я. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / С.Я. Салига, Є.І. Ляшечко, Н.В. Даций, С.О. Корецька, Н.В. Нестеренко, К.С. Салига. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.
7. Мізюк Б.М. Основи стратегічного управління: підручник. / Б.М. Мізюк . – Львів: Манголія, 2009. – 544 с.
8. Шуклов Л.В. Финансовый менеджмент в условиях кризиса: опыт компаний малого и среднего бизнеса / Л.В. Шуклов. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 240 с.
9. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: Моногр. / І.П. Мойсеєнко - Л.: Аверс, 2007. – 304 с.

References.

1. Blank, I.A. (2004), *Upravlenie finansovoj bezopasnost'ju* [Financial security management], Nika centr, Jel'ga, Kiev, Ukraine.
2. Aref'ieva, O.V.(2009), "Economic basis of financial security", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 1 (91), pp. 99-103.
3. Shelest, V.V. (2009), "Financial security management of trust company", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 3 (93), pp. 181-184.
4. Lavrova, Yu.V. (2010), "Mechanism to ensure enterprise financial security", *Visnyk ekonomiky i promyslovosti*, vol. 29, pp. 127-130.
5. Petyrna, O.B. (2010), "Methodological principles of company financial security assessment", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 20.12, pp. 229-236.
6. Salyha, S.Ya. (2005), *Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom* [Company crisis management], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
7. Miziuk, B.M. (2009), *Osnovy stratehichnoho upravlinnia* [Strategic Management Fundamentals], Mahnoliia 2006, L'viv, Ukraine.
8. Shuklov, L.V. (2010), *Finansovyy menedzhment v usloviyah krizisa: opyt kompanij malogo i srednego biznesa* [Crisis financial management: experience of small and medium companies], Knizhnyj dom «LIBROKOM», Moscow, Russia.
9. Mojseienko, I.P. (2007), *Upravlinnia intelektual'nym potentsialom* [Intellectual potential managing], Avers, Lviv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2014р.

ТОВ "ДКС Центр"